

3 SIRENA 3

P A R C O N 8 3 / N I K O L I V P O M Y S L N Ā
R E P O R T Ā Ź O Č E S K O S L O V E N S K Ě M
S C I / F I F E S T I V A L U

Na rozdíl od státu dánského není v národě scifistů vůbec nic shnilého, ba právě naopak. Nejenomže roste čtenářská obec (jasným důkazem je podle mě zvyšující se průměrný náklad SF publikace a fakt, že knihy žánru se až na nepatrné výjimky, zaviněné špatným nakladatelským odhadem - Asimov: Já, robot, s naprostou absencí i té nejmenší propagace či Nesvadba: Minehava podruhé - prodají často hned v prvních dnech prodeje), ale roste i organizace této obce, zatím v nepočetných a zcela spontánně ustavených sci-fi klubech; dokonce i tradice, ten nezbytný požadavek institucí, prvé teoretické práce SF se rok od roku lepší, a to jak kvalitou, tak kvantitou (je samozřejmě fakt, že všechno by mohlo klapat ještě daleko líp, nám jde pouze o ten obecný pohyb; samozřejmě každý, koho náš rozmáchlý úvod naštvál, nás může nazvat funkcionáři strany mírného pokroku v mezích zákona a aspoň na stránkách našeho listu rozvineme pěknou plamennou diskusi, takže si ověříme, co to ta plamenná diskuse vlastně je).

Sandy Rozmáchlé Pero se opět rozmáchnul, ale zpět k tématu: po teplické poradě sci-fi klubů v březnu t.r. připravil pardubický sci-fi klub II. ročník akce Parcon, spojený s vyhlášením výsledku soutěže O cenu Karla Čapka, tedy soutěže autorů původní povídkové tvorby. Už samotné organizační zaujetí mě překvapilo a pro informaci zejména účastníkům, které to překvapí nejvíc, uvádím, že pardubický klub, který celou akci vymyslel, který si vymohl ubytování, stravování a semináře na kolejích, má pouze 3 aktivní členy, a dle důvěrné informace, kterou zde snad smím prozradit, dva z nich se do té dřiny zapojili hlavně proto, aby udělali radost svému šéfovi, který je do úspěchu akce až nezdravě zažrán. Což je jednak lekce v akceschopnosti, avšak také smutné konstatování, že opravdu aktivních členů SF klubů je vlastně menšina, a to platí, zdá se, pro všechny kluby obecně; i největší kluby, jako jsou pražské, Plzeň a Ostrava, přiznávají rozdílný stupeň členské iniciativy - klub na matfyzu má 3 druhy členství, v Plzni se schází paralelně jádro klubu, které připravuje klubové večery pro vlastní členy apod.

Pardubický SF klub tedy zajistil konání tří denního maratónku ve dnech 22. - 24. dubna 1983. Už v týdnu před zahájením se v místním kině Svět promítaly SF filmy, vlastnímu zahájení pak předcházela beseda s Karlem Pacnerem. Hlavní program byl přichystán na večer, kdy byl promítnut film Barbarella, který ortodoxním scifistům notně pocuchal nervy a bezzásadové anarchisty nadchl (recenze v čísle), po němž následovalo vyhlášení vítězů. Jedním z mnoha kladů organizátorů je, že vítězné povídky vytiskli a obstarali pro velkou část (ale ne všechny) zúčastněné, a tak si všichni mohli přečíst porotou oceněné práce, včetně těch nejlepších:

1. Ivan Kmínek - Syntamor zasahuje
2. Jan Hlavička - Pravý krajník ve směru letu nechť svítí zeleně
3. Vladimír Kokrda - Jsem analytik

Povídky v Kočase měly vesměs vysokou úroveň, jasně prokázaly trendy, které mezi mladými scifisty letí - tendence k humornému, vlastně až satirickému výrazu - a vzory, ať vědomé, či nevědomé - Heinlein, Clarke, Lafferty a samozřejmě vliv cholerické prózy Lundwallovy. Je jasně patrný odklon od popisné technické sci-fi, spíše je tu snaha provokovat a šokovat, chybí tu našťastí patriotismus a snaha srazit čtenáře na kolena posvátnými tématy typu láska k dítěti v troskách zničeného světa, návratna Zemi po miliardě let atd.

Z oceněných prací vybírám alespoň jednu - velice krátkou, ale zato bez jediného zbytečného slova a - to je, bohužel, to hlavní - pravdivou:

Jan Holeček : Vítězství

Grónský vzduch. Kanadský výcvik. Italský temperament. Švédská chladnokrevnost. Eskymácká houževnatost. Německý pedantismus. Japonská spolehlivost.

Sovětská raketa. Americké, polské a francouzské, rumunské, anglické a bulharské, španělské, jugoslávské a brazilské, australské, mexické a čínské, alžírské, maďarské a egyptské, vietnamské a finské vybavení.

Indická odpalovací rampa.

Československý občan - první člověk na Venuši!

Jestliže však o oceněných pracech lze mluvit celkem kladně, vyskytla se obrovská spousta dílek, jejichž autoři buď nikdy nečetli žádnou knížku žánru, nebo je jim docela jedno, pod co se podepisují. Všechny došlé povídky byly nakonec veřejně zpřístupněny (zřejmě proto, aby čtenáři mohli docenit sisyfovskou práci porotců), takže bylo možné očima přelétnout několikere variace na bermudský trojúhelník, velice často se vracela výprava z dlouhého letu na Zemi, která už byla bez života a bylo to velice smutné (jak sugeroval autor) apod. Několikrát se také (věřme, že nezáměrně) opakovaly nápady z knih zaběhnutých autorů - zde by snad bylo na místě vydat cosi jako obdobu Součkova Obrazového opravníku (mohl by se jmenovat hezky zvesela třeba Noblesní nápadník, kde by byly v abecedním pořádku seřazeny aspoň ty nejdůležitější nápady, které SF přinesla; byla by to určitě pořádná dřina, ale možná by z ní bylo víc praktického prospěchu, než z pouhého seřazení všech publikovaných povídek, tak jak se o to snaží některé kluby).

Vraťme se k Parconu - Nepřetržitě probíhaly diskuse na nejružnější témata, a pokud nebyly někdy zcela bezprostřední, bylo to dáno tím, že řada účastníků zde byla poprvé a tak prostě valila oči, že vůbec tolik lidí pohromadě se o žánr vážně zajímá (včetně mne).

V sobotu ráno vystoupili zástupci jednotlivých SF klubů a stručně charakterizovali svou činnost, stanovily se možné formy spolupráce a cíle snažení každého klubu. Zní to snad jako fráze, ale možná právě tato část programu měla nejpraktičtější význam pro budoucnost celé činnosti.

Nejvíce jsem se těšil na Neffovu přednášku o R.A. Heinleinovi - Neff zde vyčerpávajícím způsobem rozebral Heinleinovy knihy a filosofii („hlavním úkolem autora SF je pobavit čtenáře“) i metodu - jakoby psal a žil v budoucnosti, kterou chápe jako hotovou věc - „nešokuje, nevysvětluje, neobhazuje“ - metoda, která, je-li uplatněna v rukopisech tuzemského autora, dovádí redaktory k depresím, kolapsům, stressům a záchvatům zcela neovladatelné hysterie. Je otázkou, proč náš čtenář od čtyřnásobného nositele Huga (Dvojník, Hvězdná kavalerie, Měsíc je drsná milenka, Cizinec v cizí zemi) zná pouze 2 kousky. Jestliže však O. Neff zvládne celou problematiku chystané knížky Všechno je jinak stejně dobře jako Heinleina, můžeme očekávat něco ve stylu SF bible No. 2.

Vrcholem setkání pro některé se však stala odpolední dražba SF knih, kreseb a jedné gramofonové desky, která se prakticky hned po zahájení změnila v triumf mamonu, zlata a zbožněpeněžního systému vůbec. Nikdy bych nevěřil, že řadový scifista má u sebe tolik peněz. Počáteční cena vyskočila často až na desetinásobek (rekord: z 1,- Kčs na 18,-). Atmosféru domu Sotheby's pomáhal vytvářet neúnavný Ondřej Neff, který ani po třech hodinách práskání klavírem, kdy už musel mít všeho přeplněné zuby, nedal nic najevo. Skutečně však ceny dosahovaly značné výše, a přitom za nepřiliš hodnotné publikace - zmačkaná a upocená stokorůnka, přichystaná v kapse, kdyby se snad objevil Labyrinth, tak zůstala v dispozici dosavadního majitele, jak by řekl básník.

Ze sobotního odpoledne mě zaujaly ještě dva body programu. Především malá, ale hutná chvilka, v níž Ivo Železný radil začínajícím autorům, jak komunikovat s redaktory. Kdo nevěřil a běžel tam, dozvěděl se, že ani tak moc nezáleží na kvalitě textu a na tom, co se ve spisku řeší, ale že minimálně stejnou měrou rozhoduje úprava stránky, typ stroje, uctivý tón průvodního dopisu a podobně. Na první pohled se to zdá zvláštní, ale když si člověk připomene ty stovky a tisíce stránek, často šestých či osmých kopií povídek, z nichž často pětadevadesát procent nemělo nikdy vzniknout, když si připomene redaktora v prostydlé a konformní redakční ubikaci někde v mezaninu činžovního domu, když táhne k třetí k ránu a v kávových hrnečcích již zapáchá nechutná

sedlina - pak snad člověk pochopí. Navíc Železný i zatvrzelým optimistům podhalil situaci, v níž se sci-fi u nás ještě stále nachází ve vztahu k oficiálním institucím - jako cosi pololegálního, nepraktického a vůbec podivného, tak.

Druhou zajímavou přednáškou, nebo spíš zajímavým povídáním, byla ta ing. Pavla Weigla o Stanislavu Lemovi. Polský fenomén má velký vliv i na naši sci-fi, a tak zasvěcená přednáška byla určitě potřebná - účastníci se dozvěděli třeba o chystaných nových překladech, snad včetně pověstné Summy technologiae, která před dvaceti lety založila futurologii, sledovali autorův vývoj a názory na budoucnost („je určena ještě neexistujícími, očekávanými objevy - tedy tím, co nás dnes ještě vůbec nenapadne“) apod. Psát Lemovi k narozeninám můžete do Krakova nebo Zakopaného (to jako adresa stačí) k 14. září, letos to budou už dvaasedesátiny.

Večerní program byl zakončen maškarní diskotékou v SF stylu, většina zúčastněných ale dala přednost debatění a pročítání vystavených povídek.

Poslední den akce, a tedy i divadelní hra „Ostrov“ dle Ja-roslava Veise musím nechutně odbýt, vinou zjevně chybného rozložení linek ČSD. Přesto si troufám říct, že to byla akce zajímavá a hlavně prospěšná, že přes určité počáteční rozpačky a slabší koordinovanost přispěla k poznání lidí navzájem a jejich spisby zvláště, takže je lze považovat za další krok od roztráštěné obce scifistů k organizovanému, informovanému a vyspělému hnutí, tak jak existuje třeba v Polsku a SSSR.

R E C E N Z E

Pierre BOULLE: Planeta opic (spolu s Mostem přes řeku Kwai); Odeon - Galerie moderních autorů 1983, překlad Josef Hajný, náklad 50 000 výt.

Pierre Boule je autorem bestsellerů v pravém slova smyslu. Jedenasedmdesátiletý autor má na svém koutě pěknou řádku románů, po nichž se ve své době na knihkupeckých pultech jen zaprášilo; byly natočeny filmy, uděleny ceny, a začal pracovat čas, nemilosrdný strážce literárních hodnot a hrobník vypráskovaných jepic. Letos u nás vyšly celkem tři Boullovy nejznámější knížky - Fotograf (z r. 1967), politická fikce na téma atentát, nemohl zaujmout nikoho, kdo četl třeba Forsythova Šakala, a byl zřejmě zklamáním pro všechny abonenty knihovny Máj, kteří uvěřili poněkud nadhodnocenému významu knihy v knižní nabídce. Další dvě knihy - Most přes řeku Kwai a Planetu opic - vydal nedávno Odeon. Obě mohl český čtenář znát z filmového zpracování, a v obou případech, alespoň podle mého soudu, byla tato filmová verze lepší než text. Literární zpracování Mostu je v podstatě pouhým rozvedením absurdního a anekdotického příběhu plukovníka Nicholsona, který velí britským vojákům, zajatým Japonci a stavícím strategicky důležitý most. Britská rozvědka, která má rozkaz most zničit, se dostane do konfliktu s jeho

zaslepeným drilem: plukovník Nicholson vidí jen krásný most, postavený jeho vojáky a nechápe, že straně, na níž stojí (resp. měl by stát) pomůže ZNIČENÍ mostu. Závěrečná scéna je skutečně dramatická; předcházejí však desítky stran, které podobné označení vůbec nesnesou - o zlých podmínkách se sice mluví, ale vlastní děj s nimi nemá mnoho společného. Konečně ani psychologie postav není dotažena do konce - např. postava inteligentního lékaře Cliptona, zajímavě nahozená na začátku, zůstává nevyužita. Kdyby celá knížka byla zabírána jeho kritickým pohledem, mohla být zajímavější.

Ještě známější je však patrně Planeta opic, kterou Boule vydal před dvaceti lety. Filmová verze vznikla o pět let později (režie Franklin J. Schaffer - mj. Motýlek, Hoši z Brazílie) a kromě Oscara za „speciální charakterizaci a masky opic“ si získala také úspěch u diváků. Hlavního hrdinu, zde po americku nazvaného Taylor, ztělesnil Charlton Heston.

Boule nás ve své novele přivádí na planetu, ovládanou inteligentními opicemi, které zotročují lidi (Boule obrátil vztah, existující na Zemi). Na tuto planetu přilétá tříčlenná výprava ze Země. Při honu na lidi, porádaném opicemi, jeden člen posádky zešílí a druhý je zabit. Ulyxes Mérou, vypravěč, se coby zvíře stává

jedním z mnoha chovanců v kotcích výzkumného ústavu. Podaří se mu vyjevit svou inteligenci a získává rovnoprávnost. Zjišťuje se však, že opičí civilizaci předcházela mnohem starší lidská, která před mnoha tisíci lety zdegenerovala. Situace se stává nebezpečnou, a tak se Mérou vrací na Zemi. Je ale pozdě, členy uvítacího výboru jsou gorily.

Ve filmu je konec pozměněn (Mérou-Taylor objeví, že planeta opic je vlastně Země, na níž civilizace již zanikla). Tento závěr mi připadá zajímavější a účelnější, nehledě k monumentálnímu a děsivému zpracování na plátně (trosky sochy Svobody, zabořené v poušti). Naproti tomu v knize Boule až úzkostlivě vysvětluje, že „obrysy břehů se naprosto lišily od všeho, co jsem viděl u nás,“ (str. 138) a navíc příběh komplikuje trosečnickou lahví (kde se vzala?), která obsahuje celé Mérouovo poselství a kterou na cestě vesmírem lapí další opice (ze Země?) apod.

Z tónu recenze snad vysvitá můj názor na Boulla a jeho tvorbu. Nemám rád autory bestsellerů, bezhlavě hledajících velké téma a jemu podřizujících všechno - styl, formu i autorskou tvář. Capote po „Chladnokrevně“, koneckonců částečně i Mailer (oba rozpitvávali Marilyn Monroe) a zde i Boule, schopný napsat vždy to, co momentálně letí - válku, sci-fi, politickou fikci apod. Zneužívá svého talentu a schopnosti kombinovat. Planeta opic je v některých věcech inspirativní (nelze nezpomenout příbuznost s Vercorovými Nepřirozenými zvířaty), jde o knížku hodnou chvály; ve srovnání s Boullovými možnostmi však stojí daleko vzadu.

Ludvík SOUČEK: *Bohové Atlantidy*;
Mladá fronta - edice Třináct 1983;
prvé vydání, náklad 50 000 výt.

V současné české sci-fi lze vystopovat vliv především tří duchovních otců: Františka Běhouka (technická větev, která jakoby poslední dobou odeznívá - např. mezi vítězi O cenu Karla Čapka nebo v obou nedávno vydaných antologiích byla zastoupena jen sporadicky), za druhé Josefa Nesvadbu (psychologicko-sociologická větev, vážná próza, zabývající se problémy

budoucnosti lidstva) a konečně Ludvíka Součka, reprezentujícího problémovou sci-fi, tu schopnost rozvrhnout bezprostřední nápad na dvou- třech stránkách, čišící radostí z poznání, z VĚDĚNÍ, prózou ryze současnou, která v posledních dílech, jakož i v povídkách následovníků (O. Neff) získává až „cholerickou“ podobu. Lze říct, že Souček si získal výborné jméno (je jedním z mála domácích autorů, na které se stojí ty jinak „detektivkové“ fronty) a že si toto jméno zasloužil. Vydupával českou sci-fi z ničeho, popularizoval ji mezi mládeží, ať v knihách, nebo na besedách. Sám jsem se k SF jednou takovou besedou dostal. Naposled vydaná Součkova knížka není zdaleka tou poslední napsanou (datováno 1969), a tak překvapuje, nakolik je současnou, nakolik dokáže zaujmout i dnes (přiznejme si, že u SF knížek to vůbec není pravidlo, a to nejen u těch technických). Souček se i zde nechal vydatně inspirovat Dänikenem, jehož Vzpomínky na budoucnost přeložil do češtiny, a jehož metodu - žádnou pravdu nepovažovat za definitivní - přijal za svou (nebo lépe - byla mu rovněž vrozena). Děj knihy je prostý: vypravěč - dr Jordan („Watson“) se v Mariánských Lázních setká s výstředním britským párem Stanhope, a odcestuje s ním strojem času do minulosti zkoumat starou Atlantidu. Souček zde bohatě rozvíjí svou metodu řady odboček, dílčích epizod a (často drastických) obrazů, kterou dovádí k uspokojivému závěru - Jordan se vrací, Stanhope zůstává a kraluje v Atlantidě, aby kniha ještě vyústila ve varování před zneužitím atomové bomby.

Děj Bohů Atlantidy skutečně není příliš podstatný - více než cestování do minulosti a akční scény čtenáře zaujmou pasáže vyloženě statické; na ně je také v knize kladen důraz a - připomeneme-li si Součkovu metodu - kvůli nim zřejmě byla celá kniha napsána. Mám na mysli třeba rozsáhlou expozici, čítající PADESÁT STRAN, v nichž Stanhope a Jordan debatují v Mariánkách o některých záhadách minulosti. Souček svůj dar psát čtivě dopracoval k naprosté exhibici (ostatně měl jej už od začátku, viz Cesta slepých ptáků), kdy s naprostým

přehledem a nesmírným zaujetím chrlí fakta. Chyba je, že Souček v snaze co nejvíc zpřístupnit své hrdiny, používá až prezíravý a povrchní dialog, který často nejen že není funkční, ale zabíhá až do vulgarity. Na str. 39 Stanhope cituje Platóna, který je pro něj „starouškem“, aby vzápětí dodal „a teď nastavte uši, kamaráde, kopnu tam ještě kousek Kritia“ a kopne tam a cituje Kritia. Nemá smysl padat do kolen před autoritami, je ale fakt, že ŽÁDNÝ extrém nemá smysl. A to nejde o ojedinělé citáty, ale styl, kterým je psána vlastně celá kniha. Str. 18: „V Turkestánu nebo okolí se našel pár tisíc let starý hrob a v něm nebožtíček, který měl opasek z čistého hliníku.“ Raketa Saturn je „rachejtle“, stopadesátitunový kvádr v Tihuanaku je „docela zajímavá věcička“, Burghardt Heim byl „geniální fyzik, ale hlavně chudák“, a jeho objev spočíval v tom, že „se nikdo nerozplácne na maděru, i když ta jeho superloď třeba v plném fofru na místě zastaví.“ Ve snaze zpřístupnit školometské poučky a poznatky Souček představuje měšťácký, podceňující styl; učila-li se minimálně celá jedna generace u Součka, neměla by si osvojit právě tohle.

Trochu mi připadá, jako by Souček propadl určitému „zmechanizování“ psaní, což dost potvrzuje i torzo nedokončeného románu Mnemosyné Inc., začleněné jako dodatek do knížky. Obě knihy jsou jedna jako druhá, téměř neodlišitelné, včetně vydatných citací před každou kapitolou, v Bozích z obligátní Alenky v říši divů a za zrcadlem.

Souček prostě měl dar konstruovat příběhy, jeho fantazie byla bezedná, jeho paměť a vědomosti obrovské – o tom nás přesvědčuje každá stránka knihy. Ovšem metoda, kterou používal u povídek (rozvržení nápadu) na větší román nestačí (ani ve sci-fi), a tak čtenář sice přečte knížku jedním dechem a ocení minimálně vše shora uvečené, ale tím to asi skončí. Bohové Atlantidy jsou po formální stránce perfektní, po obsahové a trvalejší stránce si již nejsem tak jist. Ale můžu se plést, vždyť je to přece Souček...

Na závěr ještě několik slov k doslovu Ondřeje Neffa: Je pěkný, je vidět,

jak měl Součka rád a že jej výborně zná, ale přece jen by snad tyto své názory neměl přeměňovat v nucenou glorifikaci. Posuďte sami, na str. 164 píše o okolnostech Součkova skonu: „Pohřeb se konal o pět dní později. Byl skromně navštívený. Součka měli nejvíc rádi lidé, kteří na pohřby nechodí. Spíš než hřbitovy navštěvují knihkupectví a antikvariáty. To jsou jejich chrámy, kde regály slouží jako oltář a pokladna jako obětiště. Tam se loučil knižní lid s autorem Tušení stínu a Tušení souvislostí, tam byla polohlasně pronesena slova upřímné lítosti.“ Rovněž tak i v některých dalších věcech je vnučován osobní názor, bez možnosti čtenáře nestranně toto „sugerování“ posoudit. Myslím si, že Souček nebyl ani fantóm, ani rebelantský Byron No. 2. Ale to jsou skutečně spíš dílčí vady na kráse. Konec.

2 X VÝBĚR ZE SOVĚTSKÉ SCI-FI
(Stanice u Moře dešťů, Maják na útesu Delfínů), Albatros v edici Karavana, první vydání, 65 000 a 62 000 výtisků, překlad Miroslav Moravec, Ivo král, Jitka Šebková.

Edice Karavana se specializuje na oddechovou, hlavně dobrodružnou literaturu pro mládež. I v této literární oblasti se zřejmě leccos mění, protože na rozdíl od prvního ročníku, kdy Karavana začínala s kapitánem Korkoránem, se stále častěji objevují tituly vědecké fantastiky. Dva poslední povídkové výběry ze sovětské produkce obsahují jednak SF technickou, jednak společenskou.

Většina povídek prvního souboru se zabývá vztahem člověk – robot. V titulní povídce Michaila Machejeva robot-ochránce zachrání život astronauta v roji meteoritů a opakovaně vyřeší nebezpečnou situaci. Přátelský vztah lidí a robotů je pro sovětskou sci-fi vlastně charakteristický; je to SF optimistická, a to jak pokud jde o vztahy k robotům, tak mezi lidmi. Jde o standardní dobrodružné povídky, nepřesahující slušný průměr.

O něco lepší se jeví povídky z druhého souboru, nazvaného Maják na útesu Delfínů, hlavně díky Bulyčevově povídce „Haló, je tam Nina?“ (cena

listu v minulém čísle). Veskrze humaní a poctivý přístup je charakteristický i pro další povídky, byť ani zde se autoři nevyhnuli některým chybám (zřejmě z neznalosti, resp. jednostranné znalosti světové scény). Osinského titulní povídka, i když má silné krédo, je zasazena do zbytečně mystického, exotického rámce. Vira v neutuchající dobré vztahy mezi lidmi se odráží i v tragicky laděných pracích (Kolupajevův Ten největší dům). Pro celý soubor platí slova, která v předmluvě napsala Miroslava Genčiová o Gorově povídce Modré oko Theokritovo: „Za těmito povídkami se skrývá hloubka vážných úvah o smyslu a náplni prožitého života, myšlenek přímo nevyslovených, jen naznačených pro vnímavého čtenáře.“ Druhý sborník přináší poctivou, správně zaujatou literaturu, která se nevyhýbá základním problémům dneška.

Janusz A. ZAJDEL: Vynález profesora van Troffa; Mladá fronta - edice Kapka 1983; prvé vydání, přeložila Helena Stachová, 45 000 výtisků.

Když otevřete tuto tenkou knížku s maximálně podezřelým názvem („šílený vynálezce s rozcuchanými vlasy“), zjistíte, že jste málem nalletěli, že vás totiž tento muž č. 2 polské sci-fi vůbec nehodlá vodit za nos ani jinak špatně s vámi nakládat. Janusz A. Zajdel je po Lemovi nejznámější autor vědecké fantastiky (je kuriozitou, že gigant Lem svou tvorbou zastiňuje své následovníky, a tak si - hlavně mladí - autoři stěžují, že v Lemově stínu vlastně živoří bez valné možnosti prosadit se). Český čtenář zná Zajdela (pětačtyřicetiletý fyzik, specialista na ochranu před RA zářením) jednak z povídkových antologií, jednak měl možnost přečíst si jeho román Právo na návrat.

Děj Profesora van Troffa nás zavádí na Zemi daleké budoucnosti, na niž se vrací po mnoha staletích výprava kosmonautů. Zajdel zde konstruuje kompletní vizi budoucího světa - říkám rovnou, že jde o antiutopii - a řadí se tak po bok těm nemnoha autorům,

kteří předkládají promyšlené paralelní světy budoucnosti, ať optimistické či naopak (Vonnegut: Mechanické piano, Lem: Návrat z hvězd). Jde o civilizaci degenerovanou v důsledku nezodpovědných genetických zásahů, a v důsledku toho rozdělenou do tří velkých skupin - vesmírné kolonizátory, kteří Zemi opustili (v závěru knihy se vracejí, aby znovu obnovili lidskou existenci), lunatropi (kteří se skrývají na Měsíci, vyčkávají chvíli, kdy se budou moci vrátit, ale přitom sami podléhají sobectví a neschopnosti přizpůsobit se) a konečně vymírající zbytky Pozemšťanů, neustále se svářících mezi sebou a odsouzených k zániku. Zajdel vizi tohoto světa kombinuje řadou pobočných příběhů, rozvíjejících dílčí nápad (jeho typická metoda) a rovněž svým oblíbeným motivem - přenosem v času. Celkově však knížka působí nevyváženým dojmem; některé - zejména akční - epizody jsou podrobně popsány, jiné jsou nahozeny jen velmi hrubě. Zajímavě vykreslený obraz pozemské zástavby, která se zdvihá v mnoha betonových „vrstvách“, přičemž stovky pater v hloubce se již neužívají a jsou odsouzeny k věčné tmě, Zajdel nechal ležet ladem. Napsal vůbec někdo vizi budoucího světa - obrovského domu, kde jsou místo ulic chodby, místo bytů třeba kóje, kde vše je propojeno systémem „panelák“? Zajdelova kniha je dobrodružná knížka se zajímavým koncem, kterou však nepovažuji za nijak nadprůměrnou; nepřináší celkem žádné myšlenky, které by tu již dříve nebyly.

Ludvík SOUČEK: Kdo byl kdo; Albatros - KMČ; 1. vydání, 65 000 výtisků

Dva roky po prvním dílu (ovšem s vrocením 1981) vydal Albatros II. díl jedinečné kartotéky Kdo byl kdo; na knižní pulty se zřejmě opět vůbec nedostala. Kartotéka tak byla doplněna o druhou třístovku jmen ze všech oborů lidské činnosti (můžeme si přečíst o Ambroisu Bierceovi, Hieronymu Boschovi, rabínu Löwovi, Matě Hari, Wienerovi, Russelovi a dalších.

2 x FILM

Americký film BARBARELLA natočil režisér Roger Vadim v roce 1968. Filmová obdoba populárních komiksů předstoupila s ženskou obdobou Supermana nebo agenta 007, což byla vítaná změna pro všechny diváky, kteří čas od času rádi zrakově spočinou na ladných křivkách ženského těla. Tak hlavně pro tyhle lidi natočil Vadim Barbarellu, hlavní roli obsadil svou ženou Jane Fondovou a pak to celé pustil do kin. Podivuhodný výsledek mohli posoudit účastníci pardubického setkání; čeština nemá přesné slovo, jímž by se dal film charakterizovat, a proto si pomůžeme cizinou - film byl prostě „čuděsný“.

Každý, kdo má sklon brát věci vážně, kdo se považuje za celkem seriózního a kdo si myslí, že má ustálená měřítko hodnot, bude filmem dost zdeptán, možná už po úvodní striptýzové pasáži. Příhody hezké kosmonautky, která cestuje na planetu Lytheon, aby vypátrala vědce Duranda-Duranda, jenž zradil pozemšťany a chystá se zničit Zemi pomocí smrtelného paprsku, totiž skutečně odrážejí svůj pravzor - komerční kreslený seriál, a pokud ani neaspirující na nic víc, než čím jsou - pořádně strakatou a občas praštěnou podívanou, kde logiku netřeba hledat a kde třeba zírat a přijímat jeden šok za druhým, ať jde o slepého anděla Pygara (John Philip Law), nebo zruďné dětičky, které na chudáka Barbarellu poštvou masožravé panenky (Barbi se stylově svíjí a ušlechtilá krev skrání jemně natržený najlon). Bezpočet nástrah, které Barbarellu potkají, nedokáže odvrátit happy-end, protože ten je pochopitelně neodvratitelný. Durand-Durand (Mylo O'Shea) Zemi nezničí a vše dopadne dobře. I ty křivky těla jsou uspokojivě odhalovány, ať už na úrovni měšťáckých srandiček - scéna s anarchistou (David Hemmings), přes lascivity - Barbi v paláci vládkyně Lytheonu (západoněmecká herečka Anita Pallenbergová), až k totálním vymoženostem (Durand-Durand umístí Barbarellu do stroje rozkoše, kterou neustále stupňuje, aby Barbarellu rozkoší zabil; ale kam s tím na ni, Barbi - samozřejmě zpocená a funicí - stroj i milého Duranda ztrhne a jede se dál).

Jestliže děj filmu je bláznivý, je nutno pochválit výtvarnou stránku filmu a celou jeho bohatou výpravu. Už tehdy výborná úroveň triků a především výtvarné řešení města trpících a vůbec všech interiérů (zase se tu odráží ta malířská rozevlátost šedesátých let) jsou perfektní, takže ve filmu je pořád na co koukat, takže s trochou dobré vůle lze zapomenout, že tento film myšlenku prostě nemá a nemá a nemá.

Na SF setkání v Pardubicích obdrželi všichni zúčastnění anketní lístek, na kterém měli mj. vyhodnotit i několik nejoblíbenějších filmů žánru. Pro nezúčastněného banalita, pro zasvěceného ořech z nejtvrdsích, protože kolikpak těch filmů do roka vlastně je (pomiňme otázku, kolik z nich je nadto dobrých). Řadový občan tohoto státu, nevlastníci rozkošný videorekordér a nemající jedinečné styky v bezmála elitních filmových klubech, viděl ze sci-fi filmů především Vynález zkázy (asi desetkrát), Blízká setkání (3 - 5 krát) a ostatní filmy, čítající zhruba počtu 10 - 20 (podle věku). V žádném případě nechci tvrdit, že jde o filmy špatné, ale novinek bohužel není mnoho.

Příznivcům fantastiky by však neměl uniknout americký film V roli kaskadéra, který právě jde do kin. Ano, filmy s podobnými názvy obvykle nevzbuzují důvěru (předchozí Povolání: kaskadér upoutal jedině Pacákovým plakátem a pak neuvěřitelně primitivní „morálkou“ hrdinů filmu, od propagované euthanasie až po „pohřeb“ kolegy kaskadéra, spočívající v nasávání whisky a svržení motocyklu do propasti, což zřejmě tvůrcům připadalo romantické), v tomto případě však budeme řadou prvků překvapeni. Jde o film o natáčení filmu a jeho filozofie kdesi po straně oslavuje filmové triky a šarády, oslavuje možnosti filmařů vytvořit vlastní, trikový svět, ve kterém je všechno možné. Podobná metoda jako při Kozorohu 1, podobně komerční (včetně neuvěřitelně kvalitního barevného záznamu), rychlé a inteligentní dialogy a neustále maximálně příjemný Peter O'Toole v hlavní roli. Jde o podívanou komerční, ale přitom, až na pár povinně hollywoodských obligátností, zajímavou, dokreslující, jak se dělají šarády.

P o v í d k a

PK : R o k n u l a

„Sedm a sedm je čtrnáct krát dvě je dvacet osm, dvacet osm na druhou je sedm set osmdesát čtyři,“ řekl Tomík a poškrábal se na hlavě.

„Tak vidíš,“ řekl Billy.

„Že je to pravda,“ řekl Filip I.

„Dvě stě devadesát tři celé tři děleno třiceti dvěma je devět celých sto sedesát šest,“ řekl Tomík potichu.

„A že jsme ti nelhali,“ řekl Valda hodně nahlas.

Filip II neřekl nic.

Vysoká tráva je šimrala do tváří. Seděli uprostřed rozkvetlé louky a sledovali letící mračna. Bylo horko. Bylo ticho.

„Třetí odmocnina z devíti set osmdesáti pěti je pět celých šest set tři,“ řekl zničehonic Tomík.

„Nechej toho,“ řekl Billy.

„Ostatně zaokrouhluješ na málo desetinných míst,“ usmál se Filip I.

„Nechte ho,“ vykřikl Valda.

Filip II se zamračil.

Chvilí bylo ticho. Krátce nato Tomík vyřešil soustavu šesti rovnic o šesti neznámých.

Ted' už toho měl Billy dost.

„Tak co na něj říkáš ? Formát, ne ?“

„V jeho věku,“ dodal Filip I.

„Kolik je mi let ?“ zeptal se Tomík. „Stokrát dvě celé tři je dvě stě třicet, ale pouze v trojrozměrném prostoru.“

„Umí,“ řekl Billy.

Filip II se nehlučně zasmál.

„Určitě z něj bude dobrý člen našeho hnutí,“ řekl Filip I.

Filip II se zasmál ještě víc, měl pocit, že to jeho postavení vyžaduje.

„Tak na vítězství,“ zvolal zničehonic Valda. Všechny to překvapilo.

Cinkly sklenky se šampaňským.

„...krát sedm je čtyřicet devět,“ ufrkl si Tomík.

„Je světovej,“ řekl Billy.

„A kromě toho,“ pokračoval Filip I.

„Pozor !“ zařval Valda a příkrčil se.

Ale bylo už pozdě. Nebe se zatahlo, jak na ně padl velký kus plachty. Nebylo úniku. Byli znovu chyceni.

„To si vypijete,“ řekl rozzlobený muž s náplastí na čele druhému. Oba měli na prsou lesklý štítek s nápisem Výzkumný ústav a po špičkách přišli z vysoké budovy, stojící vzadu za loukou.

Chytili zajatce za jejich dlouhé uši a naházeli je do pytle. Pět minut nato vraceli zarytě mlčící Billyho, Tomíka, Filipa I a Filipa II i s Valdou zpátky do jejich kotců.

Československá televize má při popularizaci science fiction zřídka štastnou ruku. Jedním z vyloženě nešťastných případů byl nedávno odvysílaný pořad Není pravda, že..., skvěle zapadající do malátné okurkové sezóny. Kaba-retní pásma, napsané na motivy některých případů z Obrazového opravníku Ludvíka Součka, ukázalo skutečně vzácnou necitlivost při uchopení předlohy, a tak jsme byli rozehvělení svědky rozverného žertování na téma „telefonní číslo pana Ludolfa“, Jan Faltýnek nám zazpíval písničku o Babinském a řekl, že Babinský vlastně vůbec nebyl lump (přitom udělal do kamery jachachá) atd. Další z pořadů, kdy se namísto diváků pochechtávali herci, tak byl naprostým zklamáním a opomenutím výborné příležitosti, kterou látka nabízí.

V příštím čísle (kromě toho, co nás do té doby napadne) budou recenze Železa přicházejícího z hvězd a Lidí ze souhvězdí Lva, 2 stránky s Josefem Nešvadbou, a překvapení v podobě prázdninové soutěže pro P.T. věrné našeho listu.

Konec.